

πρέπει, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, νὰ ζητάσῃ τί θέλει, νὰ πει ὁ συγγραφέας καὶ τί λέει πραγματικά. Καὶ τι νομίζουμε στὸ ἀριστοῦργημα αὐτοῦ τῆς γερμανικῆς ἀνθρωπιστικῆς φιλολογίας; Ὁ Φράνκ, οὔτε θέλει νὰ πει, τὸ λέει νῦν σκετὰ σὲ μιὰ γλωσσά που καποῖτε μπορεῖ νὰ εἶναι πολὺ ἀκατάλληλη γιὰ δεσποινίδες, πεῦ εἶναι ὅμως ἀληθινὴ καὶ φυσικὴ. Τὸ ἔργο δὲν ἔχει καμιά πλοκή, ἴσα ἴσα ἡ «ᾠδὴ», στὴ φιλολογικὴ ἐννοία, εἶναι ἀπλούστατη, οἱ διάφορες σκηνές δὲν ἔχουν καμιά ἄμεση σχέση ἀναμεταξύ τους. Μπορεῖ κανεὶς, ὑποοδηγῶν κεφάλαιο θέλει νὰ διαβάσῃ ἀπὸ τῆς μέσης, χωρὶς νὰ χάσῃ καθόλου ἀπὸ τὴ συγκινητικὴ ἐντύπωση ποῦ ἔχει ἀπὸ τὸ διὰβασμα τοῦ βιβλίου ἐκεῖνος ποῦ τὸ διαβάσει ἀπὸ τὴν ἀρχή. Ποῦ θρῆσκειται λοιπὸν ἡ μεγάλῃ ἀξία τοῦ ἔργου; Ναι, ποιά εἶναι: Κάθε σελίδα, κάθε φράση μπορούμε νὰ ποῦμε χωρὶς ὑπερβολή, εἶναι μιὰ κατηγορία κατὰ τοῦ κοινωνικοῦ μας συστήματος, καὶ ἕνας ὕμνος στὴ μελλούμενῃ κοινωνία, ποῦ μιὰ μέρα θὰ βγεί ἀπὸ τὸ σημερινὸ χάος. Μὲ γερὰς χτυπᾷς ὁ ποιητὴς γκρεμίζει τίς διάφορες προλήψεις καὶ ψευτιές τοῦ μπουρζουαζικοῦ καθεστώτος, σὺν τὴν «ἐθικὴ τιμῇ», γιὰ τὴν ὁποία σφάζονται οἱ ἄνθρωποι ἀναμεταξύ τους, τὴ στρατιωτικὴ πειθαρχία, ποῦ κάνει τοὺς ἄντρες νεκρὰς μηχανές. (Ὁ Φράνκ θέβαια ἔχει ἐδῶ ὑπ' ὄψει πρῶτ' ἀπ' ὅλα τὴν παλιὰ πρωσοικὴ πειθαρχία, ποῦ ἀληθινὰ εἶτανε ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα αἶσχη τῶν χρόνων μας), τὸν κρατικὸ χριστιανισμό, ποῦ σὺννομά του καταντήσανε ὅλοι οἱ Εὐρωπαῖοι κοινοὶ φονιάδες, καὶ τὸ παιδαγωγικὸ μας σύστημα, ποῦ καὶ αὐτὸ δὲ φταίει λίγο γιὰ τὰ σημερινὰ μας χάλα. Μὰ ὁ συγγραφέας βρίσκει, μὲ τὸ δικαίον του, καὶ πικροὺς λόγους γιὰ τὴ μεγάλῃ ἀδυσφορία ὅλων μας. Ὁ καθένας φοβᾷται μονάχα γιὰ τὸν ἑαυτοῦ του καὶ γιὰ τὸ σπῆναι του. Γιὰ τοὺς ἄλλους τί τὸν μέλει; Ἄς πᾶνε κατὰ δικόλου. Ἡ ἔλλειψη τῆς ἀγάπης καὶ ὁ ἐγωισμὸς χάλασε τὴν εὐρωπαϊκὴ ἀνθρωπότητα καὶ θὰν τὴ χαντακώσῃ τέλει, ἂν δὲ συνῆθουμε ἐπιτέλους καὶ «απαρδῶσουμε τὴν κινδυνόνησι τῆς γῆς στὴν Ἀγάπην». Καὶ ὁ συγγραφέας εἶναι πεισμένος, πῶς ἡ ἐποχὴ αὕτῃ θάρθῃ, «γιατὶ ἡ Εὐρώπη μπορεῖ νὰ γαπίει ἀκόμα. . . . Δὲ βρίσκεται σὲ ὅλη τὴν Εὐρώπῃ σπῆναι, στὸ ὅποιο νὰ μὴν τρέχουν δάκρυα. Ἀπὸ τὰ δάκρυα σημαίνουν τὴν ἀγάπην, ποῦ θγαίνει κλάγοντας ἀπὸ τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων, γιὰ τὴ διώξαν ἀπὸ τίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων».

Τὸ βιβλίο τοῦ Φράνκ «Ὁ ἄνθρωπος εἶναι καλός», εἶναι ἡ πρώτη προκήρυξη Γερμανοῦ ποιητῆ γιὰ τὴ διεθνικὴ συνανδέρφωση ὅλων τῶν λαῶν. Κατὰ τοῦ ἐθνικοῦ μίσους, κατὰ τῆς βίας, γιὰ τὴν παγκόσμια ἐπανόρθωση. Ἰσως σὲ κανένα ἀπὸ τὰ κατοπινὰ φύλλα τοῦ «Νοῦμα» δώσουμε ἕνα δείγμα τῆς φιλολογικῆς ἀξίας τοῦ Φράνκ σὲ ἑλληνικὴ μετάφραση.

Ἀπὸ τὰ ἄλλα ἔργα ποῦ ἔγραψε ὁ Φράνκ τὰ καλύτερα εἶναι: «Ἡ ληστροικὴ συμμορία» καὶ «Ἡ κίττα» καὶ τὰ δύο μυθιστορήματα.

Ἄν ὁ Φράνκ μᾶς ζωγραφίξῃ περισσότερον τὸ Γερμανὸν — Εὐρωπαῖον, ὅπως ἔπρεπε νὰ εἶναι αὐτός, τὸ ἐναντίον τοῦ μυθιστορήματος τοῦ Heinrich Mann «Der Untertan» («Ὁ ὑπηκόος» — ἐκδόση Kurt Wolff στὸ Μόναχο) ζωγραφίζεται ὁ Γερμανός, ὅπως εἶτανε στὴ Γουλιέλμικὴ ἐποχὴ. Ἡ ὑπόθεση ἀπλή. Ὁ Ντίτερικ, γιὸς βιομήχανου, ἀφού τελειώσῃ τὸ γυ-

μνάσιο, γίνεται φοιτητὴς, κάνει τὴ θητεία του, ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἀπόλυσή του παίρνει τὸ δίπλωμά του, ἀπατάει κάποιον φτωχὸ κορίτσι καὶ τὸ διώχνει, λέγοντας στὸν πατέρα τῆς: «Ἡ κοινωνικὴ μου συνείδησι δὲ μᾶφει νὰ κάνω μιὰ τέτοια . . . μητέρα τῶν παιδιῶν μου». Ὑστερ' ἀπὸ τὸ θάνατον τοῦ πατέρα του κληρονομιάει τὴν φάρμακον. Τώρα παντρεύεται κάποιαν γυναῖκα μὲ πολὺ σκοτεινὸ παρελθόν, μὰ καὶ μὲ καλὴ προέξο — ἔτσι πιστεύει τουλάχιστον — καὶ στὸ τέλος γίνεται διευθυντὴς μιᾶς μεγάλῃς ἐπιχειρηματικῆς ἐταιρείας. Γίνεται καὶ δημοσυχικός πάρεδρος καὶ παίρνει διὰ τρία παράσημα.

Γιὰ τὴν ἀνώτερη ἀστική τάξιν τῆς Γερμανίας τὸ ἔργο τοῦ Mann εἶναι ἀληθινὸς καθρέφτης. Μποροῦν σὰ μάτια μας περνᾷ ἡ ἀστικὴ ἀντίληψις γιὰ τὴν αἰμὴ τιμὴ καὶ γιὰ τὴν ἀνθητικὴ ἠθικὴ τοῦ ἀνθρώπου τῆς «καλύτερης κοινωνίας», ἡ προσοπάτιά του νὰ πετύχῃ μὲ κάθε μέσον στὸ στάδιο τῆς ζωῆς, ἡ περιφρόνησί του γιὰ τὸν ἐργατικὸ κόσμον καὶ τὸ πνευματικὸ προλεταριάτον, καὶ — αὐτὸ εἶναι τὸ Leitmotiv τοῦ ἔργου — ἡ τυφλὴ προσκόνησι τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, τῆς Καίσερικῆς δυνάμεως. Οἱ σκηνές ποῦ περιστερέφονται γύρω στὸ πρόσωπον τοῦ Γουλιέλμου Β' εἶναι τόσο ρεαλιστικὲς καὶ καλλιτεχνικὲς, ὥστε καὶ οἱ πρὸ φανατικοὶ μοναρχικοὶ διαβάσαντες τας, θὰ ἀιστανθῶν, — ἔστω γιὰ μιὰ στιγμή. — σὲ τὴν ἠθικὴν δοῦρκα εἶχε βοητήσῃ ἡ ἀστικὴ τάξις τῆς Γερμανίας. Καὶ σὲ πέτοις χέρι μιᾶς σάτιας κοινωνικῆς τάξεως, κατὰ τὴν χρῆσιν ἐποχὴ τοῦ 1914, εἶταν ἐμπιστευμένη ἡ τύχη ἐνὸς τόσοσιν τιμῶν «ἐργατικοῦ λαοῦ».

Πρέπει νὰ τονίσωμῃ πῶς τὸ βιβλίο εἶναι γραμμένον χωρὶς καμιά ὑπερβολή, ὅπως τυχαίνει πολλὰ φορὲς σὲ ἔργα ποῦ ἔχουν κάποια ὀρισμένη τάσι. Σὲ κανένα βιβλίο τῆς παγκόσμιας φιλολογίας δὲν ἔχει διατυπωθεῖ τόσο ἀληθινὰ καὶ πετυχημένως ὁ τύπος τοῦ ὑποκριτοῦ υπονοῦν καὶ τοῦ πιστοῦ «ἀντιγράφου» τοῦ ἀνθρώπου τῆς «καλύτερης κοινωνίας» τῶν χρόνων μας. Καὶ σὲ τοῦτο βρίσκεται ἡ μεγάλῃ ἀξία τοῦ ἔργου τοῦ Mann.

Μόναχο.

ALEX STEINMETZ

ΝΕΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΠΙΣΘ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΑ' (Ἔκδοσις «Τύπου» 1919 Δρ. 3—
ΔΡΑΜΑΤΑ ΤΟΜΟΣ Α' (Ζωντανοὶ καὶ πεθαμένοι
—Οἱ Ἀλυσίδες—Στὴν ὁδόπορτα). Ἔκδοσις
«Ἐταιρίας «Τύπος» 1920. . . . 6—
ΠΛΑ.Ι ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ (Ρουάντ'ο) 1920 . . . 3—
Βρίσκονται στὸ «ΑΘΗΝΑ-ΓΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ»
— Ὁδὸς Σαφοκλέους 3. —

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

διὰ τοὺς κ. κ. Ὁδοντοῦτατροὺς

Ὁ Οἶκος «LABARBERA» I. KANAPH & Σία
ὁδὸς Σταδίου 3 γνωστοποιεῖ ὅτι ὁ ἐν Λονδίῳ οἶκον

CLADIUS ASH & C^{IE}

ἀνέθεσεν αὐτῷ διὰ Συμβολαίου τὴν ἀποκλειστικὴν
πώλησιν καὶ ἀντιπροσωπεῖαν τῶν εἰδῶν του διὰ τὴν
Παλαιάν, Νέαν Ἑλλάδα καὶ Σμύρνην.

είναι ο κακός δαίμονας του κ. Γ., κι όσο κι αν του δώσαμε, και σε προηγουμένη κριτική μας, τη συνουσία να φροντίσει να κοίσει κάθε σχέση, αυτός εξακολουθεί να καλλιεργεί τρυφερές σχέσεις μαζί της. Μα, όπως το είπαμε χμίες φρούς, η δημοσιογραφία είναι διάνατος στην Ελλάδα, κι αλίμονο σε κείνον που θα τον αρπάξει στα νύχια της. Ο κ. Γ. έχει μέσα του ένα πολύ ζεστό αίσθημα, που τον πλημμυρεί, μα δεν πήρε ακόμα την απόφαση να ψαλλίσει και να χτενίσει τα χειρόγραφα του με απομονή και με άνεση για να μπορεί να μās δώσει κάτι αρωτώτερο μιὰ μέρα. Ήλπιζουμε πως ο κ. Γ., που αγαπάει τόσο την αλήθεια, όσο και την τέχνη, δε θα δυσχερευτεί ακούγοντας την αλήθεια από το στόμα ενός φίλου του. Κ' η αλήθεια είναι πως ο κ. Γ. πιο πολύ πετυχαίνει στην ποίηση. Γι' τα θέλετε ο κ. Γ. είναι περισσότερο ποιητής. Τα τελευταία του τραγούδια στο «Νούμα» διαβαστήκανε με πολλή όρεξη. Η ποίηση που μπορεί να εκδηλώνεται αυθόρμητη, του στέκεται πιο γνώριμη, πιο προσιτή. Ο πεζός λόγος χρειάζεται φιλοδοξία στο σκέδιο, στη φράση, που μπορεί να ξεσπλήσει ένα νευρικό, έναν που διάζεται. Κι ο κ. Γ. σ'α να διάστηκε τη φορά αυτή. Το γεγονός πως σ' όλες τις εποχές ο πεζός λόγος αναπτύσσεται ύστερα από την ποίηση, δείχνει τις μεγάλες δυσκολίες που κλείνει το φιλόλογικό αυτό είδος. Μα ο κ. Γ. θεωρήσε αναγκαίο να μās μιλήσει και για τη γλώσσα. Ίσως η συνείδηση πως μέσα στο έργο του κακομεταχειρίστηκε τη δημοτική, τον έσπρωξε σε έναν τρόπο απολογίας, που θάλεγε κανείς πως η παλιά του αρρώστεια υποτροπίασε άξαρνα και πως ο κ. Τιμ. ο Αθηναίος, αρχίγησε να νοσταλγεί τον Τιμ. τον Κωσταντινopolίτη. Ο κ. Γ. μās δίνει προφορικά τη διαβεβαίωση πως κάτι άλλο ήθελε να πει παρά πως εμείς οι Ψυχασιστές γράφουμε γλώσσα αγρίων. Έτσι κ' εμείς, δίνοντας πιο πολλή σημασία στις προφορικές του διαβεβαιώσεις, μπορούμε να γνοήσουμε τον άπροσδόκητο αυτό έπαιλο του έργου του.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΝΑΧΟ : *Η ανθρωπιστική τάση της σημερινής λογοτεχνικής παραγωγής.* — «(Ο) άνθρωπος είναι καλός» του Frank — *Το ρομάντζο του Mann «ο υπήκουος».* — *Ο Γερμανός της Καϊζερικής εποχής.*

Πουθενά άλλου σήμερα δε βγαίνουν τόσα ανθρωπιστικά βιβλία, όπως στη Γερμανία. Σημάδι αυτό φανερό πως ο λαός αυτός ξύπνησε κι ανοίγει δρόμους νέας ζωής, πράμα που δεν μπορεί να το πει κανείς και για μερικούς άλλους λαούς που κατά το μεγάλο πόλεμο πολεμούσαν τάχα για μιὰ δίκαια ειρήνη και για τη λευτεριά του κόσμου. Τόση είναι μάλιστα η παραγωγή της ανθρωπιστικής φιλολογίας, ώστε σε πολλούς κύκλους αρχινάνε να εκφράζουν το φόβο μήπως τούτο, αντί να ωφελήσει, μάλλον θα κάνει περισσότερες ζημιές. Και κείνοι που το λένε αυτό, δεν είναι μονάχα οι όπαδοι του παλιού προπολεμικού καθεστώτος, μα και δημοκράτες, σοσιαλιστές, και σπαρ-

ταριστές. Τις προάλλες μου είπα κάποιος σοσιαλιστής που πρωτοστάτησε τον Απρίλη του 1919 στην ίδρυση της Σοβιετικής Δημοκρατίας του Μονάχου: «Καλύτερο θάτανε να είχαμε στο σθέρκο μας πάλι το γερμανικό милитарισμό, παρά το γαλλικό, που δεν μπορούμε τόσο εύκολα να τον συντρίψουμε σαν το δικό μας». Σήμερα ο λαός μας δουλεύει και ιδρώνει για τους κεφαλαιοκράτες της Αντάντ. Δε λέω πως οι δικοί μας αφέντες, σε περίπτωση γερμανικής νίκης, θα το είχαν κάνει αλλιώς. Μα τούτο δεν είναι λόγος για να μās φέρνονται οι Σύμμαχοι σ'α να θρυσκόμασσε ακόμα σε εμπόλεμη κατάσταση. Το αποτέλεσμα της πολιτικής τους είναι πως η ιδέα της ειρήνης και της συμφιλίωσης, που μās χάρισε η γερμανική επανάσταση του 1918 κινυνεύει πάλι να χαθεί στον τόπο μας».

Έτσι μιλάνε σήμερα πολλοί στη Γερμανία. Κι απαρπονούνται συγχρόνως για την αφύσχη ταμπάγωγη ανθρωπιστικής φιλολογίας που, κατά τη γνώμη τους, κάνει τις άλιστες μās, που μās θαλάνε οι νικητές, ο-λο και στερεότερες. Νομίζουμε όμως πως οι άνθρωποι αυτοί δεν έχουνε δικιο. Ναι, η Συνθήκη των Βερσαλλιών κατάντησε έναν από τους πιο εργατικούς λαούς του κόσμου σε αγέλη ούόλων, για πενήντα κ' ι-σως και περισσότερα χρόνια. Μα τούτο δεν είναι λόγος να γυρίσουμε πολιτικά, κοινωνικά και πνευματικά πίσω, στο παλιό σύστημα. Σιγά σιγά και στους γειτόνους της Γερμανίας θα υποχωρήσει η ιδεολογία των Φός και Κλεμανσώ στην ιδεολογία του Ρολάν. Το πνεύμα της ειρήνης και της αγάπης όλων των λαών έχει σήμερα στην εργατική τάξη και σε μεγάλο μέρος των επιστημόνων και ποιητών όλων των χωρών τους δραστήριους του οπαδούς. Από το πνεύμα αυτό θα γεννηθεί μιὰ μέρα εκείνη η ιδανική κατάσταση, που την όνειρευόντουσαν οι άνθρωποι από την ήμερα που βρεθήκανε απάνω στη γή. Γι' αυτό ας μη φοβούνται, όσοι αγαπάνε αληθινά την πατρίδα τους, μήπως η «μεγάλη βιομηχανία» ανθρωπιστικής φιλολογίας βλάψει τον τόπο τους. Το εναντίο. Μονάχα η νέα ανθρωπιστική ιδεολογία, που ξεπύστεψε κάθε πολιτική, κοινωνική και πνευματική πρόληψη, είναι σήμερα σε θέση να γράψει την Ειρήνη από το χάος, που μās κληροδότησε ο μεγάλος πόλεμος.

Το πιο σημαντικό έργο από το είδος αυτό της νέας γερμανικής φιλολογίας είναι του Λεονάρδου Φράνκ «Der Mensch ist gut» (Ο άνθρωπος είναι καλός), που βγήκε στο Kiepenheuer Verlag του Potsdam. Άν λέγαμε σε προηγουμένη ανταπόκριση πως είναι μυθιστόρημα, μπορεί να μην είχαμε και τόσο δικιο. Είναι πιότερο μιὰ κοινωνική μελέτη, με δηγματική φροεσκά. Τα πρόσωπα του έργου είναι όλα, κατά τον ένα ή τον άλλο τρόπο, θύματα του πολέμου ή των κοινωνικών προλήψεων, που κάθονται σ'α βδέλλες στη ράχη της σημερινής κοινωνίας. Γύρω σ'α πρόσωπα αυτά ο συγγραφέας ζωγράφισε σκηνές της πιο άμης αλήθειας. Μονάχα ένας άνθρωπος που έχει έμβαθύνει με όλες τις ίνες της καρδιάς του στη σημερινή αλλοίωτητα της ανθρωπότητας και ο όποιος — κι αυτό είναι το σπουδαιότερο — είναι καλύτερος από κάθε είδος πρόληψη, μπορούσε να γράψει τέτοιο έργο. Ο άσθερδς κριτικός, που θέλει να κρίνει ένα βιβλίο,



ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ



ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΠΑΠΑ Κ' Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Αγαπητέ Νουμά ! Φαίνεται πως το λίκνο σας στην Αθήνα δε θρηνούσατε πολύ καιρό από το σθερκό και πάνω. Αυτό τουλάχιστο μπορεί κανένας να καταλάβει όταν παρει να διαβάσει τις φημερίδες σας.

Έτσι, σε κάποιο φύλλο της πρωτοχρονιάς, είδα κάποιον να γράφει πως όντας κοιτάζουμε μέσα στα έγκυρα χρόνια που περνούσαν από τον καιρό που λευτερεύθηκε η Ελλάδα, δενά δοίμε, λέει, πως δεν κάναμε τίποτ' και για να το καταλάβουμε, λέει, φτάνει νακούσουμε έως τους Αθηναίους, που όντας γλεντάτε, λέει, τραγουδάτε ένα άνοητο και κοιζούλο — πρέπει να το παραδεχτούμε — τραγούδι, που λέει πως θέλει, λέει, να δει τον πάπα. Και γιατί, μαθέ, να μην τραγουδάτε οι Αθηναίοι το «ως τότε παλικάρι», και το «μυερωγιμενί» που τραγουδάν, λέει, κ' οι παλπούληδες μας ; Και το λοιπό δεν έχουμε φιλολοία !

Και να σου πω τότες και γώ και κάτι άλλο : Ούτε κ' οι Φρατζέροι έχουνε φιλολοία γιατί κάποιος πατριώτης μας που είχε παει στη Φρατζιά, είχε να μάς πει πως κ' οι Φρατζέροι στα Παρίσια, λέει, τραγούδαν στα μπουλεβάρτια τους κάτι αλαφριά τραγουδάκια, από κάτι όμπερετίτζες, όπως τις έλενε και οι κουτογερμάνοι, το ίδιο και το λίκνο τους τραγουδάνε, μούλενε, κάτι «Μπίς φρυ ούμ, φίνφε, ζύσε μάου», και κάτι «Ντοερθέτερ τάντελ». Και λοιπό, μηδ και κείνοι έχουνε φιλολοία, μηδ ο Γκαίτες ήγανε τίποτ', μηδ και κάνας άλλος. Και λοιπό φιλολοία δεν έχει στον κόσμο, κ' έχει μόνο φημερίδες και μέσα σ' όλες τις φημερίδες, μιά είναι αυτή πουχει έκεινον που είναι πάρα πολύ μεγάλος φιλόσοφος, και που δεν του άρσει κανένας και τίποτ' έξω από την άφεντιά του και κρίμα που δε γράφει τίποτ' του λίκνου του, για να μάθουμε και μετς τί πάει να πει ή αληθινή φιλολοία, που δενά κάνει όλο τον κόσμο να τραγουδάει τίποτ' πατριωτικούς ή θρησκευτικούς ή και φιλοσοφικούς ύμνους την ώρα που τρώει και πίνει και γλεντάει, και θέλει να ξεσκάσει κομμάτι με τους φίλους του ή τις φιληνάδες του !

Όμως, μες στα έκκό της χρόνια ή Ελλάδα, α δεν έθωζένε ποιητάδες και συγγραφέας, έθωλεν, άγχαπντέ μου Νουμά, έναν τόσο μεγάλο φιλόσοφο. Κι αυτό είναι, λέω, άρετό. Και τα συχαρίστα μου !

Διώς σου πάντα :

Ο ΜΑΣΤΡΑΓΑΛΙΑΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΥ : « Η ώραία του Πέραν » ρομά-
τω, 1920.

Ο κ. Τυμφρηστός βλέπει ένα κακό στην κοινωνία και ζητάει τη θεραπεία του. Τα κορίτσια πρέπει να είναι λεύτερα να πάρουνε τον άντρα του γούστου τους : οι γονιοί τους ένα χρέος έχουνε : να ταναθρέ-

ψουνε με τέτοιον τρόπο που να τα κάνουνε ικανά να μην πέσουνε οξω στην έκλογή τους. Άμα θελήσουνε να σταθούνε εμπόδιο στην επιθυμία των κοριτσιών τους, γίνονται άφορμές δυστυχίας. Για να υποστηρίξει τη θεωρία του αυτή ο κ. Γ. άκούμπησε πάνω σε μιάν αληθινή ιστορία, που, όπως μάς δεβαιώνει, ξετυλίχτηκε στην Ιδολή, την εποχή που άνθοσε και ο ρωμαντισμός. Άν ή ιστορία είναι αληθινή ή φανταστική, αυτό για την Τέχνη δεν έχει καμιά σημασία. Άξια μόνο έχει ή τέχνη, ο τρόπος που μάς παρουσιάζει την ιστορία του ο τεχνίτης. Ο κ. Γ. έποστηρίζει το θέμα του με όλη τη θέρμη ενός αληθινά άγνού και πολύ άισταντικού ανθρώπου. Και στο ζήτημα αυτό είμαστε τέλεια σύμφωνοι μαζί του. Βέβαια τα κορίτσια πρέπει να είναι λεύτερα να διαλέτουνε την τύχη τους όπως θέλουνε. Μά παράλληλα με το άιστημα που τα πλημμυρεί πρέπει να δαδίζει κ' ή λογική, γιατί άμα βλέπω ένα τυφλό άιστημα που δεν το καθοδηγεί ή λογική, δεν ξαίρω γιατί τότε όλες οι συμπάθειές μου γυρίζουνε πιο πολύ προς το σκληρό πατέρα. Στην περίπτωση του κ. Γ. ώρησμένα τα πρόσωπά του δε μου φαίνονται να καθοδηγούνται από την άσστηρή λογική. Ο Αίμίλιος μπορούσε κάλλιστα να δεχτεί την πρόταση της Έρμιόνης για να φύγουνε, κ' έτσι κι αυτοί θα ζούσανε ευτυχισμένοι κι ο κ. Γ. δε θα θρηνότανε στην ανάγκη να γράψει την ομορφη αυτή ιστορία. Η καλλιτεχνική συγκίνηση γεννιέται όταν ο άνθρωπος γίνεται το θέμα της Μοίρας ή της Κοινωνίας. Μά όταν ο άνθρωπος γίνεται άπλως θέμα της κουταμάρας του, τότε λείπει το γενικό, το άνωιο, και τότε πως να συγκινήθουμε ; Ο κ. Γ. που φοβάται πως θα τον χαρακτηρίσουνε για καθυστηρημένο ρωμαντικό, κατακοιτάζει τον κακο, τον άρρωστο ρωμαντισμό. Κι ως τόσο, τα πρόσωπά του, και στον τρόπο της όμιλίας τους και στα φερσίματά τους, μάς θυμίζουνε ήρωες της παλιάς, της άρρωστης ρωμαντικής έποχής, όταν οι άνθρωποι, στα καλά καθούμενα επιτηδευόντανε τη δυστυχία και την άιστηματολογία. Έξω απ' αυτό, ή ιστορία του κ. Γ. είναι πολύ συγκινητική. Έχει πλοκή, έχει ρωμαντικές περιπέτειες που κάποτε ζυγώνουνε στα όνορα της άπειθανότητας, έχει ακόμα και φιλοσοφικές σκέψεις και συμβουλές του ίδιου του κ. Γ., που τις εμπνέεται πάνω στα γεγονότα. Με τέτοια πλοκή σίγουρα ένας άλλος θα μπορούσε να γράψει και δράμα ή τραγωδία ή και λιμπρέττο ακόμα για μελόδραμα, πάνω στο ίδιο θέμα. Και όσο για το χρέος του προς την Κοινωνία, ο κ. Γ. με το διβλίό αυτό έξοφλεί. Ρήχνει κι αυτός ένα πετραδάκι για να ύψωθεί το καινούριο κοινωνικό οικοδόμημα που όνειρευόμαστε να είναι καλύτερο. Μά προς την Τέχνη μένει, θαρρώ, χρεώστης. Ίσως ο κ. Γ. γράφοντας άρχικά το έργο του για να δημοσιευτεί σε φημερίδα, ύποχρέωσε την πέννα του να συγκατατεθεί σε κάμποσες τεχνικές και γλωσσικές συγκατάβασες, σε κάτι εύκολιες, που ή άσστηρή τέχνη δεν τις άνέχεται, και που μόνο προσωρισμό έχουνε να άρέσουνε στο πολύ Κοινό, ή στο ιδιαίτερο κοινό του κ. Γ., που με τόσο ένδιαφέρο τον παρακολουθεί, τον διαβάει και συγκινείται μαζί του. Η δημοσιογραφία